

Så minns jag Åbo

*Så minns jag mitt Åbo*¹ är resultatet av ett insamlings- och forskningsprojekt vid Etnologiska institutionen vid Åbo Akademi under professor Anna-Maria Åströms ledning. Boken innehåller fjorton skildringar av hemmiljöer, vilka insänts som svar på frågelistor. Sju av svaren, de som skildrar 1910-30-talet, insändes 1981 i samband med Folkkultursarkivets frågelista "Livet i staden", medan de övriga har skrivits som svar på Etnologiska institutionens frågelista "Berätta om Ditt 50-tal", som utsändes 1999. Anna-Maria Åström är den drivande kraften bakom båda dessa insamlingsprojekt.

Boken har underrubriken *Hemmiljöer från fyra decennier under 1900-talet*. Såsom underrubriken antyder är det i första hand hemmet och familjens gemensamma liv som skildras. I båda frågelistorna ombads skribenterna berätta om en förgången tid, vilket betyder att det är livet i Åbo ur ett barns perspektiv som skildras. Några av skribenterna går längre fram i tiden och skriver också om tiden som ung vuxen och om det första egna hemmet.

Det är således i huvudsak barndomsminnen som träder fram i de fjorton redogörelserna. I äldre människors tankevärld blir barndomstiden en statisk tid, en tid som bildar en helhet och där åren därför blandas samman. Det är en ganska konfliktlös barndomstid med släkttjudningar, det sorglösa livet på landet, lekar på gator och gårdar som skildras. Dramatiska händelser som barn varit med om finns också beskrivna, såsom personliga olyckor i familje- eller vänskretsen eller händelser under kriget. Skolan skildras inte eftersom det är just hemlivet som efterfrågats. Detta resulterar i att beskrivningarna av hemmen ofta är mycket ingående. Möbler, köksutrustning, tvättmöjligheter, matvanor, barnens och föräldrarnas revir i hemmen, allt skildras detaljrikt och personligt.

¹ *Så minns jag mitt Åbo. Hemmiljöer från fyra decennier under 1900-talet*. Utgivna genom Sonja Hagelstam, Katja Hellman, John Hackman, Anna-Maria Åström. Åbo 2001 (Etnologiska institutionen vid Åbo Akademi. Rapport 9.) 240 s., ill.

Anna-Maria Åström konstaterar i inledningen att det tyvärr inte varit möjligt att i boken få med ett brett socialt fält. De flesta som skickat in redogörelser har levt ett borgerligt liv, i rätt stora lägenheter och med tjänstefolk som skött marktjänsten. Andra samhällsklasser saknas dock inte helt. Tillvaron nere på Slottsfältet beskrivs som mera lantlig och med en annorlunda livsstil än inne i centrum. Det är också glädjande att boken innehåller en beskrivning av livet och boendet på det s.k. Elevhemmet, dit skärgårdsbarn flyttade vid 11-12 års ålder för att ha möjlighet att gå i s.k. lärdomskola i Åbo. Ett hem, borta hemifrån, men inte desto mindre ett boende som breddar boken.

Boken har tillkommit som ett projektarbete vid Etnologiska institutionen och studenterna har aktivt tagit del i dess utformning. Katja Hellman skriver en inledning om frågelistemetoden och om vilket slag av historia som träder fram i frågebrevsvar. Inledningen ger också den etnologiskt oinitierade nya perspektiv på texterna.

Svaren har grupperats enligt stadsdel och varje avsnitt har en inledning där stadsdelens fysiska miljö och livet på gator och torg beskrivs i ett historiskt perspektiv. Sonja Hagelstams inledningar är intressant läsning för varje gammal åbobo och sätter in de efterföljande personschildringarna i ett bredare sammanhang.

Boken är rikligt illustrerad. Trots att en del av bilderna är av rätt dålig teknisk kvalitet gör de boken mer levande. Bilderna är strängt taget inte heller "dåliga". Det är ju just sådana bilder man har hemma i skoaskar och tomma konfektlådor eller upplimmade i album och som man tar fram då man vill minnas gångna tider.

Boken är, som Åström skriver i förordet, en blandning av hembygdsdokumentation och självbiografiska texter. Den är trevlig läsning, i alla fall för alla dem som trampat Åbos gator upp och ner. Också icke åbopor kan känna igen sig i livsstil, klädsel och tankebanor. Eller också kan man helt enkelt bara fascineras över minneskunskapen i detaljerna och skrivarglädjen i skildringarna.

Anne Bergman